

FELSEFE NEDİR?

FELSEFE NEDİR?

Emrah BOZKURT

25 Temmuz 2022

Kuşadası

Yayımlanan Yer

Web Site:

<https://emrahbozkurt.com/felsefe-nedir/>

Youtube:

<https://www.youtube.com/watch?v=YrhRiI5bz0k>

Felsefe nedirin doğrudan bir cevabı yoktur. Cevabı vardır ancak doğrudan hap gibi bir cevap bekliyorsanız, cevapsız kalacaksınız. Kendisinde olmadığı gibi üzerine çalıştığı kavramların cevapları da hap gibi değildir.

Tabii klasik tanımlardan bahsetmiyorum o işin bilgi dayanaklı genellemesidir. Ya da felsefe tarihinden de bahsetmiyorum.

Anlatacaklarımdan da felsefenin doğrudan nedirini değil de nasıl içinde bulunduğunun cevabı daha çok çıkacaktır ve bu da size sorduğumuz sorunun cevabını verecektir.

Şimdi!

Felsefenin her şeye yönelttiği en önemli sorusu: “Nedir” sorusudur. Ve biz bu soruyu felsefenin kendisine yöneltiyoruz.

O zaman başlayalım!

Ancak öncesinde Platon ile Sokrates arasında geçen bir diyalogtan bahsedeceğim.

Platon sorar: Erdem öğretilir mi yoksa doğa vergisi midir yoksa yapılarak mı elde edilir?

Bu soruya karşılık Sokrates ise “bir şeyin ne olduğunu bilmeden bunlara nasıl cevap verebiliriz ki” der. Ve böylelikle “Erdem nedir?” sorusu sorulmuş olur.

Eğer herhangi bir kavram net bir şekilde tanımlanmamışsa ona nasıl ulaşılabileceği da açık değildir. Ayrıca herkes bu kavramı istediği yere çekebilir ve bu da fikirleri kavramsızlaştırır ve belirsizleştirir.

Bugün tartışmalarda uzlaşmanın oluşmamasının ya da tartışmanın niteliksiz olmasının sebebi kavramların bilinmiyor olmasından ya da o kavramların net bir tanımının olmayışındandır. Bugün birçok kavram algıların kurbanı olabilmektedir; oysa algı bilen biri için yanlışı doğru yapamaz doğruyu da yanlış yapamaz.

Öyleyse cevaplarımdan birini vererek devam edelim:

Felsefe arayışlar içerisinde olmaktır diyebilirim. Düşünme süreçleri içinde bulunmak, kavramlar arasında gidip gelmek ve onlar arasında sınırlar çizerek tanımlamak ve düşünürken her şeyi yerli yerine oturtabilmektir esasında.

Felsefe bilim gibi değildir; bilim doğrusaldır (liner) ancak felsefe daha çok daireseldir. Aynı düşüncelere tekrar tekrar döner tekrar tekrar yorumlarız.

Felsefeyi bütünsel düşünmek diye tanımladığımızda, yaptığımız eylem her şeyi parçalarına ayırmak ve tekrar geriye toplamaktır.

Felsefe nedir? diye sorduğumuzda yaptığımız şey bir cevap talebinde bulunmaktır. Her nedir sorusu sorulduğunda olduğu gibi. Ancak bu sorunun cevabının bir kelime olabileceği gibi bir fikirde olabilir.

Şu an biz felsefe nasıl yapılır demiyoruz ya da felsefe ne işe yarar diye bir soru sorup faydalarını konu edinmiyoruz.

Doğrudan ne olduğuyla ilgili bir talep sorusu yöneltiyoruz.

Dolayısıyla kendisinin ne olduğuna dair cevabını talep etmiş oluyoruz.

Şu an bu konuşmayı yaparken düşünüyorum ve aslında açıklamaya çalıştığım "Felsefe nedir" uyguluyorum ancak bu "nedir" sorusunun cevabı değildir.

Şu an nedensellik üzerine kurulu mantık eylemleri gerçekleştiriyorum.

Herhangi bir şey için "nedir" sorusunu sorduğumuzda, onun hakikatini talep ederiz.

Mesela "Tanrı nedir" diye bir soru sorduğumuzda, Tanrının mahiyetini bilmediğimiz için buna doğrudan verebileceğimiz bir cevap yoktur.

Neden? Çünkü tanrının hakikatini bilmiyoruz.

O yüzden doğrudan Tanrı hakikattir şeklinde inanca bağlanan cevaplar veririz kendimize.

Eğer "nedir" sorusuyla talebimiz hakikati değilse bir açıklamayı talep etmekse: Felsefe, Yunanca Philosophy demektir.

Sophia (bilgelik), Philos (sevgi) demektir ve açıklamamız bilgelik sevgisi ya da Doğu medeniyetinin anlamıyla Hikmet arayışı olacaktır ve böylece bir açıklama yaptığımız olduk aslında.

Ancak bu bizim talep ettiğimiz cevap değildir. Bu felsefe kelimesinin anlamıdır.

Bizim nedir sorumuz felsefenin ne olduğudur, hakikatinin ne olduğudur, kelime anlamı değildir.

Bir şeyi talep etmek, istemek ne demektir?

Bir şeyin size olan artılarını istemek midir yoksa kendisini istemek midir?

Burada devreye nedir değil niçin sorusu girer. Ve bize verdiği cevaplar kazanım olabileceklerin cevaplarıdır.

Eğer herhangi bir şeyi kendisinden dolayı istiyorsanız niçin sorusuna cevap bulamamanız gerekir. Bu da nedensizliği ortaya çıkarır. Eğer bulabiliyorsanız siz o şeyin hakikatini değil kazanımlarının cevaplarını bulmuş olursunuz.

Dolayısıyla "nedir" sorusu nedensizliğiyle hakikati talep eder.

Felsefe yapmak dediğimizde buna verebileceğim cevaplardan birisi kavramlar arasında sınır çizmektir.

O sınırlarla çerçevlediğimiz kavramın ne olduğunu ve ne olmadığını tanımlarız.

Şu an "Felsefe nedir" sorusuna cevap vermeye çalışırken tam olarak bu sınırları çizmeye çalışıyorum.

Felsefe nedirin cevabını felsefe yaparak vermeye çalışıyorum.

Felsefe bilgi alanıdır, ancak tek çeşit bir bilgiden bahsetmiyoruz:

Varolanlar üzerine olan bilgi ya da varolabilecekler üzerine olan bilgiden bahsediyoruz.

Mesela adalet bir fikirdir, hak bir fikirdir; adalet nedir dediğimizde bu fikrin kavramını sormuş oluruz, kelime anlamını değil. Zaten bu tarz fikirsel kavramların kelime anlamı da olmaz olsa bile hep başka kavramlarla açıklanmaya çalışılır.

Misal Adalet Nedir? diye sorduğumda, her kafadan farklı ses çıkabileceğinin farkındayım ancak basit bir tanımlama deneyelim.

Adalet nedir? Adalet haktır, dedik. Peki hak nedir? Yine bir fikirsel kavrama yönelmek zorunda kalıyoruz. İşte felsefe de bu fikirsel kavramları tanımlayıp diğerleriyle aralarına sınırlar çizer.

Felsefe böylece fikirleri kavramlaştırır. Ve bu kavramlara sınırlar çizerek birbirlerinden ayırır ve birbirlerine girmesini engelleyerek anlaşmazlıkları ortadan kaldırır.

Bunlar neden bu kadar önemlidir, diye düşündüğümüzde.

Eğer adaletin ne olduğunu bilmiyorsanız adil olamazsınız ve adaleti sağlayamazsınız, hakkın ne olduğunu bilmiyorsanız, hakkı verilmesi gerekene hakkını veremezsiniz.

Bugün özellikle Türkiye’de bu kavramların bilinmiyor olmalarından kaynaklı birçok kişi birbirinin hakkını gasp ediyor ve adaletsizliği oluşturuyor. Bilmediğiniz şeyi uygulayamazsınız o yüzden önce bilmeniz gerekir.

Dürüst olmanın ne olduğunu bilmeden dürüst olamazsınız. Mesela bu gibi kavramlar bilgi aktarımıyla olmaz, yaşanırken aktarılır; yaşantınızın bir bölümünde etkisi olan babanız, anneniz, dedeniz veya arkadaşınızın dürüst davranışları size rol model olur ve bunun ne

olduğunu orada uygulamayla edirsiniz. Ya da okuduğumuz kitaplardaki karakterlerden bunları öğreniriz veya izlediğimiz filmlerden, dizilerden bunları elde ederiz. Bu durum toplumlar için kitap, film vb. üretimlerin ne kadar önemli olduğunu da ortaya çıkarır.

Ayrıca felsefe gereklilikleri de temellendirir. Olması gerektiği şeyleri fikir olarak sunar ve bunları nedenselliğe bağlar.

Şimdi bu anlattıklarımınla felsefe nedirin değil ne işe yaradığının ve nasıl yapıldığının cevaplarını biraz vermiş oldum. Ancak bunu yapmam gerekiyordu ki nedirin cevabına yönelebiyelim.

Şöyle bir soru yöneltelim:

Modern felsefe nedir diye sorduğumuzda buna vereceğimiz cevap felsefenin ne olduğunun cevabı mıdır?

Ya da Komünist felsefe nedir veya Kapitalist felsefe nedir ya da Platon'un felsefesi nedir diye sorduğumuzda yaptığımız şey felsefe'nin ne olduğunu sormak değildir.

Esasen ben a felsefesi, b felsefesi şeklinde isim kullanımlarını da doğru bulmuyorum. Bunlar ideolojidir yani fikir, felsefe ile kavramlaştırılmış fikirlerdir.

Komünist ideoloji, Kapitalist ideoloji ya da Platon'un ideolojisidir. Bu oluşumların felsefe yapılarak elde ettikleri düşünceleri sistemleştirerek ortaya çıkarılmış olmalarının isimleridir. Bu gibi durumlar onların düşünsel zenginliği, dönemin bilgi birikimi ve siyasi atmosferi ve onların felsefe yapmaktan ne anladığının sonucudur.

Bu bize felsefe nedir'in cevabını vermez, bu bize Platon'un felsefesi nedir ya da Komünist felsefe nedir'in vb. ideolojilerin cevabını verir.

Felsefenin ne olduğunun içinde şahıslar ya da ideolojiler olmaz. Ancak yapılan tanımlamalar ki, bunlar tanımlama bile değildir ama yapan tarafında öyle sanılır. Oysa ideolojik yorumlamalardır. Kendi ideolojik pozisyonuna göre yorumlar ve bunu tanım diye sunar.

Mesela ben, şimdi Kirkegaard ya da Schopenhauer'ın düşüncelerini baz alan bir bakış açısıyla bu konuya bakmış olsam ve çerçeveyi bu açıdan çizmiş olsam birçok diğer düşünceyi dışarıda bırakmış olurum, kendi düşüncem de dahil ve bu yaptığım ideolojik bir bakış açısı olur, felsefe tanımı olmaz.

Zaten felsefenin bu tarz ideolojik bir tanımı olmaz felsefenin düşünsel bir tanımı da yoktur. Felsefe bu düşünselliğin yaşanıyor olma halidir.

Felsefe nedir'in cevabını genel olarak kitaplarda ya da birçok hocanızda da bulamazsınız.

Tanımları genel olarak şuna göre buna göre gibi üçüncü şahısların yorumlarını dayanarak alır ve onları size referans olarak göstererek cevaplamaya çalışır.

Oysa bu anlattığım gibi sorulan sorunun cevabının yanından bile geçmez.

Şimdi ben burada bir çerçeve çizdim, çizmeyede devam ediyorum ancak benim sizin adınıza bu sorunun cevabını vermem de pek mümkün değil.

Bu sorunun cevabını siz kendiniz sorduğunuzda ve felsefenin eylem halini ya da düşünme sürecinde olma halini yerine getirirken bulacaksınız. Ancak benim ayırdığım gibi nedir ile niçini ayırarak nedensizliğe ulaşarak ortaya çıkardığımız cevabı bulmalısınız.

Ne demek istiyorum, felsefenin ne işe yaradığı değil; herhangi bir şeyden yapılıyor olması gibi değil sade ve sadece kendinden dolayı olma halinin cevabına ulaşmalısınız. Yani değerini, olanı bulma, keşfetmedir. Yararlılığını değil.

Bizim sorduğumuz soruyla yani hakikatini talep etmekle aradığımız şey felsefenin bir bölümünün tanımı değildir. Doğrudan bütününe ne olduğudur. Ne yaptığı değil, ne olduğudur.

Felsefe düşündüklerin, düşündüklerin üzerine düşündüklerin ya da başkalarının düşünceleri üzerine düşündüklerin ve kendine ait cevaplar verebilmeni sağlayan bir süreç içinde olmayı tanımlar. Aradıklarının cevabını bulabilme yolu ya da bulamama yoludur.

Bulabildiklerinden sende kalanları ortaya çıkarabiliyor ve sistemleştirebiliyorsan işte bu da senin felsefen, benim ideoloji olarak tanımlanması gereken olarak gördüğüm yapıdır.

Tabii bütün bu sürece girebilmek için önce soru sormak gerekir ve bu sorular alelade sorulardan değil hakikate dair olan sorulardan oluşmalıdır.

Mesela yaşamın amacının ne olduğu, senin ne olduğun ya da ne olman gerektiğin veya varlığın ne olduğu ve olma amacının nedenselliği, iyi nedir kötü nedir gibi...

Bu açıdan felsefeye baktığımızda:

Varolan her şeyi olduğu halde bilme isteğinin insanı sürüklediği sürecin adıdır.

Varolanı keşfettin, ortaya çıkardın ve olması gerekeni kurgulamaya başladığında yani olan ile olması gereken arasında gidip gelirken kendi felsefeni yani ideolojini ortaya çıkarırsın, bu ortaya çıkarış felsefenin ne olduğunu değil senin felsefenin/ideolojinin ne olduğunu ortaya çıkarır.

Bu sürecin içinde oluyor olmak, bunu yaşıyor olmak felsefenin nedirinin cevabını sana verebilir. Bu yüzden arayışlar içerisinde olmaktır diye yorumladım.

Bu arayışların içerisinde olan birine filozof veya düşünür denir.

Pekala, bu arayışlar içerisinde olmanın yani asıl hedefin sebebi nedir diye bir soru yönelttiğimizde. Esasen tanrılaşmaktır; hemen tetiklenmeyin kast ettiğim şey: onun bildiği gibi bilmek gördüğü gibi görmek istemektedir.

Çünkü hakikate sahip olmak bu demektir, bu arayışların amacı da hakikate ulaşmak içindir. Hakikate ulaşma girişimleridir.

Bahsettiğim tanrılaşmak, tanrı olmak değil. Yakınlaşmak, benzemek, hakikate yakın olmak anlamındadır. Yoksa Tanrı'nın Tanrı olabilmesi sadece hakikate sahip olmasından kaynaklı değildir. Bu yönelme esasen bilmek için değil olmak için yapılır.

Dolayısıyla felsefe bir yaşam biçimidir; sürekli olarak arayışlar içerisinde bulunan bir yaşam biçimidir; aradığını bulmanın ya da bulamamanın önemli olmadığı sürecin içinde olabilmektir.